

Waddenfondsproject Swimway: grote kennisslag voor een beter beheer

Kan het tij gekeerd worden?

Foto: C. Hameeleman

HARLINGEN/IJMUIDEN – De komende vijf jaar wordt er hard gewerkt aan het verbeteren van kennis over vis in de Waddenzee. Dat is echt nodig omdat uit onderzoek blijkt dat de visstand de laatste vijftig jaar sterk teruggelopen is. Dat geldt niet voor alle soorten, maar wel voor een groot aantal. Volop redenen om via het Swimway-project beter te gaan onderzoeken wat er precies aan de hand is, en of met beter beheer het tij gekeerd kan worden. Dit is niet alleen relevant voor de Waddenzee maar zeker ook voor vis in de Noordzee. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een groot team van onderzoekers, maar daarbij is hulp en inbreng van kennis vanuit de visserij onmisbaar. Ingrid Tulp van WMR geeft een toelichting.

Een consortium bestaande uit de Waddenvereniging, Wageningen Marine Research, het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), de Rijksuniversiteit Groningen, Sportvisserij Nederland en Rijkswaterstaat werkt de komende vijf jaar aan het programma Swimway waarbinnen een grote kennisslag wordt gemaakt over Waddenzeevis. Die kennisslag is nodig is om tot concrete beheersadviezen te komen. Het werk wordt uitgevoerd door een groot team van circa 25 onderzoekers, AIO's en assistenten en wordt gefinancierd door het Waddenfonds, de noordelijke provincies en het ministerie van LNV.

Elke vis voor elke levensfase andere plekken

Veel vissoorten die in hun volwassen leven door vissers op de Noordzee worden gevangen,

brengen hun eerste jaren door in de Waddenzee. Van schol, tong, schar, bot en wijting drijven de larven vanaf de paaigronden op de Noordzee naar de Waddenzee, en profiteren daar van de beschutte en voedselrijke omstandigheden. Ze vertrekken weer naar dieper water als ze groot genoeg zijn. De Waddenzee vervult dus een belangrijke rol in het jonge leven van deze soorten.

Andere soorten zoals de spiering, houting, aal, zandspiëring, harder, zeebaars en ruwe haai gebruiken de Waddenzee voor andere doeleinden, bijvoorbeeld om voedsel te zoeken, te paaien of als doorgang naar paaigebieden. Zo heeft elke vis voor elke levensfase weer andere plekken nodig. Om te begrijpen waarom het niet goed gaat met een bepaalde soort, moet je dus de zwakke schakel in deze hele levenscyclus zien te ontdekken. Die kan voor sommige soorten in de Waddenzee liggen, maar evengoed daarbuiten.

Witte vlekken in kennis Waddenzeevis

Van oudsher lag de focus van het visonderzoek in de Waddenzee op de bodembewonende, commercieel beviste soorten zoals schol en tong. Soorten die ook in de Waddenzee voorkomen, maar waar nog heel weinig van bekend is, zijn onder andere de snel zwemmende grotere soorten zoals bijvoorbeeld zeebaars, diklipharder, zeeforel en ruwe haai. De meeste van deze soorten staan helemaal aan de top van de voedselketen.

De witte vlek in kennis geldt ook voor soorten die vooral in de waterkolom voorkomen en een belangrijke rol in het voedselweb spelen: de kleine en scholende pelagische soorten zoals haring, sprong en zandspiëring. Deze soorten zijn stapelvoedsel voor visetende vogels en zeezoogdieren. Hoe en wanneer gebruiken al deze vissoorten de Waddenzee? Zijn er belemmeringen voor deze soorten bijvoorbeeld door gebrek aan een geschikte leefomgeving? Sterven er teveel vissen door visserij of predatie en kunnen ze wel hun leefgebieden bereiken? En hoe kunnen we die belemmeringen wegnemen? Zijn er factoren die een gezonde populatie in de weg staan, en hoe kan natuur- en visserijbeheer daarbij helpen? Op deze vragen hebben we hopelijk aan het einde van het project de antwoorden.

Inzoomen op onbekende stukken Waddenzee

We gaan in het Swimway-project ook inzoomen op stukken van de Waddenzee die mogelijk belangrijk zijn voor vis, maar tot nu toe zijn onderbelicht: de randen van het wad zoals kwelderkreken, dijkvoeten en schelpdierbanken. Kwelders worden nu vaak begraaft en kreeften worden geschoond, maar wat voor effect heeft dat op vis? Ook de relatie tussen het spuibeheer bij de Afsluitdijk en het voorkomen van vis wordt onder de loep genomen.

Onderzoekstechnieken

In de verschillende deelpro-

jecten worden allerhande onderzoeksmethodes toegepast. Variërend van verschillende zender- en akoestische technieken die informatie geven over welke soorten welke gebieden wanneer gebruiken, bemonsteringen met verschillende tuigen, analyse van otolieten tot experimenten met kwelderbeheer. Om grote vissen in de tijd en hun ruimtegebruik te kunnen volgen, gebruiken we zenders. Bij kleine soorten kan dat niet, en moeten we vaak en op veel plekken bemonsteren om toch een goed beeld krijgen van hoe ze de Waddenzee gebruiken.

Daarbij helpt informatie die we uit de vissen zelf kunnen halen: de lengte, het paaistadium, conditie en alle verborgen informatie die in otolieten wordt opgeslagen zetten we in voor dit grootschalige 'vissenbevolkingsonderzoek'. Gelukkig hebben we daarnaast ook de beschikking over een aantal lange tijdseries (vanuit de Demersal Fish Survey en de NIOZ-fuikserie).

We gaan ook een aantal nieuwe technieken inzetten of ontwikkelen, zoals een akoestische recorder op de zeebodem die permanent de bewegingen van visscholen in enkele zeegaten monitort. Bij alle gebruikte technieken zorgen we ervoor dat de visserij er zo min mogelijk hinder van heeft.

Samenwerking met andere Waddentools projecten

Het project Swimway is onderdeel van het overkoepelende project Waddentools. Daaron-

der vallen ook andere projecten waar we nauw mee gaan samenwerken: 'Wij en Wadvogels' en 'Waddenmozaïek'. In Wij en Wadvogels worden nieuwe broedgebieden voor visetende vogels aangelegd, en gaan we vanuit Swimway onderzoeken of dat ook plekken zijn waar voldoende voedsel voorkomt.

In Waddenmozaïek wordt de functie van rifvormende structuren voor het bodemleven onderzocht, en kijken wij naar de functie van die structuren voor vissen. Samen met nog een ander project 'Ruim baan voor Vissen' knopen we het detectienetwerk aan de zoete kant en bij zoet-zoutovergangen aan ons netwerk op de Waddenzee. Zodat we vissen die worden gezenderd in beide projecten over een veel groter gebied kunnen volgen.

Hulp van vissers

Het doel van al dit onderzoek is te komen tot een beter begrip van de rol van de Waddenzee in de levenscyclus van een groot aantal soorten. Op basis daarvan kunnen we beter inschatten wat het effect zal zijn van bepaalde beheersmaatregelen. Voor de visserij op de Noordzee is de Waddenzee van essentieel belang, en we hopen dan ook op een goede samenwerking met de visserij in dit traject met gezonde en veerkrachtige vispopulaties als gezamenlijk doel!

In veel onderdelen van het onderzoek gaan we samenwerken met vissers: voor de inhuur van schepen, hulp met het verzamelen van vissen en vangstregistraties. Via Visserijnieuws lichten we de diverse veldactiviteiten, de voortgang en de resultaten toe. Dat doen we ook op een jaarlijkse bijeenkomst voor vissers. Daarnaast huren we een aantal vissers in voor veldwerk.

Voor vragen en/of om interesse in het Swimway-project: info@swimwaywaddenzee.nl.

Vismachtiging voor zeebaars onterecht geweigerd

DEN HAAG – Het ministerie van Economische Zaken heeft een Noordwijks kustvisserijbedrijf onterecht een machtiging geweigerd om met kieuwnetten op zeebaars te vissen.

De Raad van State deed deze maand uitspraak in een zaak die begon in 2017 toen het zeevisserijbedrijf een aanvraag indiende tot het verlenen van een vismachtiging voor de staandwantsvisserij op zeebaars.

De staatssecretaris wees die aanvraag af omdat uit de bij de NVWA aanwezige logboekgegevens niet bleek dat er in de referentieperiode 1 juli 2015-30 september 2016 met het betrokken vaartuig op zeebaars was gevestigd. Bezwaar werd door de overheid ongegrond verklaard, en de rechtbank Den Haag gaf de overheid gelijk.

3 kilo

In hoger beroep komt de Raad van State tot een ander oordeel. De Noordwijker visser kon aantonen dat hij in de referentieperiode met vaste kieuwnetten zeebaars heeft gevangen, wat tijdens de zitting ook door de vertegenwoordiger van de minister werd erkend.

Met onder andere besonmingsbrieven, mailberichten en schermafdrucken kon worden bewezen dat op 26 en 29 augustus 2016 op de Belgische afslag van Nieuwpoort 1 kilo respectievelijk 2 kilo zeebaars is aangeland. Uit de VIRIS-administratie blijkt dat toen met vaste kieuwnetten is gevestigd. Op de zitting bij de Raad van State werd toegelicht dat het destijds gebruikelijk was om voor de registratie van kleine hoeveelheden vis de verkoopstaten van de visafslag bepalend te achten.

In 2017 mocht met een vismachtiging maximaal 250 kilo zeebaars per maand worden gevangen.

REINTJES SERVICE

BEL GRATIS +31 (0)800 4888400 (NL)
24u/24 +32 (0)800 48884 (B)

www.reintjes-gears.com